

Osobní reflexe

Na světový kongres environmentální výchovy jsem se těšil. Očekávání byla velká. Nikdy jsem se žádného světového kongresu neúčastnil, takže šlo nicméně o očekávání poněkud mlhavá. Jak akce pro tisíc lidí může efektivně probíhat? Jaký smysl mají konferenční příspěvky v délce pouhých 15 minut včetně diskuze? Bude stačit moje úroveň angličtiny, abych pochopil význam sdělení? Jak asi vypadá „síťovací večer“ pro stovky lidí? A nebudu tam za hlupáka, protože úroveň mého environmentálního poznání bude leckdy pod úrovní ostatních účastníků? Dozví se opravdu něco užitečného pro mou práci v ekologické výchově? Bude to opravdu stát za ty peníze?

Každopádně v nejbližších desetiletích další světový environmentální kongres v Česku nebude, byla to tedy ideální příležitost překonat všechny obavy a aktivně tento týden prožít.

Poslední dny před akcí jsem marně vyhlížel nějaký potvrzující email od organizátorů že vše je připraveno a mám se s prezídkami dostavit na místo srazu tam a tam. Tak, jak jsme zvyklí z obyčejných českých konferencí. Nakonec jsem pochopil, že vše si mám sám najít na poněkud nepřehledném webu. Tam jsem ale nedokázal najít ani to, na jaký workshop a terénní výjezd jsem se před půl rokem přihlásil. Finální rozpis programu na webu nebyl ještě v sobotu před akcí. No, každopádně dva dny před konferencí jsem měl pozitivní test na covid. Z helpdesku kongresu, kde je „neustále“ někdo k dispozici, se mně 17 hodin nikdo neozval. Dovolat se nikam nedalo. Uf. Naštěstí se akce konala v hybridní formě tj. řada účastníků konference se připojovala pouze online. Těšil jsem se teda na to, že alespoň taková účast bude možná. Bohužel až po tom, co jsem si prošel 50 stran programu a vytypoval si příspěvky ke zhlédnutí, se ukázalo, že online program v tomhle přehledu vůbec není uveden a tedy vlastněže naprostá většina příspěvků kongresu se online vůbec nepřenáší. Uf.

Nakonec jsem dvě virtuální místnosti, kde běžel online program, objevil. Vybírat zajímavá témata přecházením z jedné virtuální místnosti do druhé bylo možné, a zhruba jsem toho využíval. Velká řada příspěvků byla prezentací vysokoškolských výzkumů s výzkumnými otázkami, metodologií a závěry zkoumání. Anebo jen rešerší rozmanitých environmentálních zdrojů na zvolené téma. To bylo pro mou praxi ekopedagoga přínosné někdy méně někdy více. Např. příspěvek porovnávající zařízení vzdělávání o změně klimatu ve školních kurikulech potvrdil, že skandinávské země nebo britské ostrovy jsou napřed. Jako vítěze však označil Izrael, jehož školní programy jsou v tomto směru nejpropracovanější.

Kongresové příspěvky velmi pečlivě pracovaly s terminologií. Zatímco my v ekocentrech tak nějak všemu říkáme ekologická nebo environmentální výchova. Přednášející to ale velmi zřetelně odlišovali. Spojení ekologická nebo environmentální výchova vlastně nepoužívali. Slyšet jste mohli o vzdělávání k udržitelnému rozvoji, vzdělávání pro udržitelnou budoucnost, transformativním (přetvářejícím) vzdělávání, vzdělávání k cílům udržitelného rozvoje vzdělávání založeném na výzvách, občanském environmentálním vzdělávání, místně zakotveném vzdělávání, krajině zakotveném vzdělávání, nebo např. „built environment education“ neboli vzdělávání o člověkem změněném prostředí. Je mou výzvou těmto vzdělávacím směrům více porozumět a pochopit, jak může být naše běžná výuka pro školy novými směry obohacena. M. Corbi z Burgos univerzity příspěvkem potvrdil zlepšení „znalostí“ žáků po absolvování 4 výukových hodin o mikroplastech. Ke zlepšení postoje a chování však nedošlo. H. Hoff z Vechta univerzity zjistila, že si dospívající po absolvování intenzivního klimatu kurzu prokazatelně zlepšili své povědomí a schopnosti využít nové metody, ale jejich motivace „konat“ a víra, že to dokážou, se nezvýšila. Kongres tak mnoha příspěvků a vědeckými studiemi potvrdil, že vzdělávání pouze na teoretické úrovni, nepropojené s reálnou „akcí“ účastníků má nízký dopad.

Naprostým skvělým benefitem účasti na akci je možnost shlédnout ty části konference, které byly natočeny nebo probíhaly rovnou jen v online prostředí, opakovaně v nejbližším roce. Což velmi kvituji a už jsem to využil. Stejně tak výborným poňmem bylo zařadit do programu kongresu nejen „vědecké“ příspěvky, ale také řadu příspěvků od nevládek – např. ekologických vzdělávacích organizací. Tj. někoho, od koho se můžeme inspirovat okamžitě

Absolvovat jen online část této světové konference bylo trochu smutné. Ale rozhodně přínosné. Organizátorům vyslovuji neuvěřitelné uznání za zajištění akce podobného rozsahu!

Na setkání týmu Lipky na začátku dubna představím kolegům příspěvek, který jsem popsal v textu podrobněji - environmentální efektivita

Příspěvek z kongresu: Představy o opatřeních ke zmírňování změny klimatu, Německo, Bolívie

Milí členáři, vezmi prosím do ruky tužku a zkus během chvíle splnit následující zadání: přeči si níže vybraných 18 opatření, která vedou ke zmírňování změny klimatu (globálního oteplování). Každému opatření přiřad hodnotu na škále od 1 do 7. Jednička znamená, že opatření má malý (nebo žádný) dopad na zmírňování změny klimatu, sedmička je velmi efektivní opatření významně zmírňující změnu klimatu.

____ vyvarovat se plastovým taškám/sáčkům a obalům;

____ vyvarovat se sýra a dalších mléčných produktů

____ pořádit úsporné osvětlení;

____ prát prádlo ve studené vodě

____ vytahovat nabíječky ze zásuvek;

____ neplýtvat vodou;

____ omezit plochu bytu/domu;

____ zateplit si dům/byt;

____ nejíst maso;

____ konzumovat lokální a sezónní potraviny;

____ využívat hromadnou dopravu;

____ sušit prádlo na šňůře (ne v sušičce);

____ snížit sledování TV seriálů a filmů

____ nenechávat spotřebiče ve standby režimu;

____ nepoužívat deodoranty ve spreji;

____ vyvarovat se plýtvání potravinami;

____ vyvarovat se létání;

____ nepoužívat auto;

Hotovo? Výborně! Pojďme se podívat, zda tvoje výsledky odpovídají průměru respondentů Německo-Bolivijské studie. Té se zúčastnilo téměř 1000 dospělých osob ve středním věku 35 let.

Už autoři Truelove and Parks (2012) zkoumali mylné představy o chování souvisejícím se změnou klimatu mezi americkými studenty. Zjistili, že účastníci přecenili dopad třídění odpadu, ale podcenili dopad konzumace masa nebo nastavení termostatu v obytných místnostech. Dalo se tedy očekávat, že představy respondentů o efektivitě jejich opatření budou v aktuální studii taktéž zkreslené. Tato hypotéza se potvrdila. Výsledky ukázaly, že lidé mají potíže při

posuzování dopadu svého chování, což může být známkou mylných představ o účinnosti opatření pro zmírňování globálního oteplování. Respondenti (bez ohledu na to, zda byli z Bolívie nebo Německa) přecenili dopady opatření s nízkou nebo střední účinností. Jen malá skupina respondentů byla schopna správně označit opatření s vysokým dopadem.

Aby si lidé mohli vybrat adekvátní možnosti svého chování, musí mít odpovídající znalosti o účinnosti tohoto chování. Studie proto doporučuje, abychom se při environmentálním vzdělávání zaměřili na zvýšení znalostí veřejnosti o environmentální efektivitě a abychom brali v úvahu jejich mylné představy, se kterými na naše vzdělávání přicházejí.

Dokázali jste správně identifikovat alespoň 4 opatření z těch, která mají opravdu významný dopad? Autoři Mundt a Saveedra (2022) z Leibnitz institutu výše zmíněných 18 opatření rozdělili do tří skupin podle jejich skutečného dopadu. V první skupině je 6 opatření s nízkým dopadem (odpovídá přibližně hodnocení 1-2 na sedmibodové škále), ve druhé skupině 6 opatření se středním dopadem (odpovídá přibližně hodnocení 3-5 na škále) a ve třetí skupině 6 opatření s významným dopadem (odpovídá přibližně hodnocení 6-7 na sedmibodové škále).

Opatření s nízkým dopadem: vyvarovat se plastovým taškám/sáčkům a obalům; pořídit úsporné osvětlení; vytahovat nabíječky ze zásuvek; nenechávat spotřebiče ve standby režimu; neplýtvat vodou; nepoužívat deodoranty ve spreji

Opatření se středním dopadem: snížit sledování TV seriálů a filmů; využívat hromadnou dopravu; prát prádlo ve studené vodě; vyvarovat se plýtvání potravinami; sušit prádlo na šňůře (ne v sušičce); konzumovat lokální a sezónní potraviny

Opatření s vysokým dopadem: vyvarovat se létání; zateplit si dům/byt; nepoužívat auto; nejíst maso; omezit plochu bytu/domu; vyvarovat se sýra a dalších mléčných produktů

Při studování tohoto konferenčního příspěvku se mně vybavila slova Jeníka Hollana: „Když každý udělá (pro klima) trochu, bude to dohromady za všechny znamenat pořád jenom trochu“. Měli bychom si být vědomi environmentální efektivity našich činů a zaměřovat se na ty aktivity, co mají opravdu dopad!

Fotografie: <https://weec2022.org/the-congress/photogallery/>, prosím uvést: Foto: Petr Zewlakk Vrabec